

4. Лаврук В.В. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком аграрної галузі. Економічний простір. 2008. № 17. С. 64–70.
5. Лаврук В.В. Інвестування інноваційних проектів у агропромисловому виробництві: автореф. дис. д-ра екон. наук : 08.00.03; Сум. нац. аграр. ун-т. Суми, 2011. 40 с.
6. Лаврук В.В. Фінансова стійкість аграрних підприємств. Збірник наукових праць ПДАТУ. Вип. 21. 2013. С. 127-131
7. Сомик А.В. Банківське кредитування сільськогосподарських товаровиробників: сучасний стан і проблеми розвитку. Економіка АПК : Міжнародний науково-виробничий журнал. 2005. № 9. С. 52–58.
8. Сайт Світового банку [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/>.
9. Кузнєцова Л.В. Планування кредитної діяльності банків. Науковий вісник Хмельницького технологічного університету. Вип. 7/2014. Хмельницький, 2014. С. 36–42.

Іпатій Наталія

Студентка магістратури спеціальності «Фінанси,
банківська справа та страхування»,
Науковий керівник: **Гайбура Ю.А.**,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ПРИБУТОК ТА ЙОГО СУЧАСНА РОЛЬ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Недосконале управління процесами формування та використання прибутку, що має місце в сучасних умовах, призводить до зниження ефективності діяльності суб'єктів господарювання та їх можливості щодо наповнення доходів бюджету. Це зумовлює необхідність пошуку нових, більш ефективних механізмів формування та використання прибутку, які б

передбачали максимальне використання виробничого, маркетингового та фінансового потенціалу суб'єктів господарювання, зростання їх конкурентоспроможності на українському і світовому ринках в умовах глобалізації економічних процесів.

Зростання динаміки економічних відносин і глибинна трансформація їх внутрішньої природи, підвищення ролі інноваційного чинника у забезпеченні конкурентоспроможності та довгострокової результативності діяльності підприємства визначають необхідність переосмислення аналітичного інструментарію управління результативністю діяльності сучасного підприємства [1, с. 101].

Прибуток суб'єктів господарювання – це одна з найскладніших економічних категорій, що відображає особливо складні та суперечливі соціально-економічні відносини в суспільстві щодо формування та використання частини доданої вартості.

На сьогодні сучасні дослідники здебільшого розвивають теорії прибутку економістів ХІХ – початку ХХ століття, пристосовуючи їх до нових умов.

Досліджуючи сутність прибутку як економічної категорії, ми встановили, що більшість учених єдині у своєму підході та розглядають прибуток як частину доданої вартості продукту, що реалізується підприємством, яка залишається після покриття витрат виробництва.

Прибуток – це перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка за кількісним аспектом є різницею між ціною товару і витратами капіталу на його виробництво [2, с. 3-21]. Прибуток – це частина доданої вартості, виробленої та реалізованої, готової до розподілу. Підприємство отримує прибуток після того, як втілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набуде грошової форми [3].

В окремих літературних джерелах фінансового спрямування міститься узагальнююче визначення прибутку як перевищення доходів над витратами [4]. Відсутність уточнення видів доходів і витрат дає підстави надалі говорити як про економічний, так і про бухгалтерський прибуток. Однак

дискусійним є таке твердження: “Прибутком може вважається тільки та частина доданої вартості, яка створена в результаті реалізації продукції (товарів), виконання робіт, надання послуг. Реалізація інших активів, надходження від позареалізаційних операцій та інші формують дохід”.

На сучасному етапі господарювання поняття “прибуток” також розглядається в різних значеннях. Результати дослідження наукових підходів до сучасних трактувань сутності цієї категорії систематизовано нижче (табл.1).

Досліджуючи сутність поняття “прибуток суб’єктів господарювання”, яке досить часто використовується в економічній літературі для відображення якості діяльності підприємства, можна зробити висновок про те, що більшість вітчизняних науковців трактують його саме з погляду бухгалтерського підходу. Це значно спрощує розуміння даної категорії.

Велике різноманіття поглядів на сутність прибутку пояснюється тим, що ця категорія визначається з різних точок зору. Прибуток доцільно характеризувати з економічного, фінансового та бухгалтерського поглядів.

Щодо сучасних визначень “прибутку”, то широковживані визначення згідно з п. 3 НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: сума, на яку

Таблиця 1.1

Сучасні підходи до трактування поняття “прибуток”

Визначення сутності поняття “прибуток”	Особливості підходу	Джерело
Прибуток підприємства – це перевищення доходів від його діяльності над сумою видатків; він являє собою єдину форму його власних доходів	Визначено, що прибуток є єдиною формою власних доходів діяльності підприємства	Бандурка О.М. [10]
Прибуток – частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарського суб’єкта	Наведено кілька окремих визначень прибутку, та не виділено основного, яке може бути закладене в процес дослідження	Данилюк М.О. [4]

Прибуток – кінцевий результат, який створює підприємству фінансові ресурси, що необхідні для розширення його діяльності, необхідні для формування його сталості та конкурентоспроможності на ринку товарів і послуг	Досліджено, що прибуток є основним елементом фінансових ресурсів підприємства, тобто збільшується значення прибутку, амортизаційних відрахувань і позичкових коштів у формуванні фінансових ресурсів підприємств	Кривицька О.Р. [6]
Прибуток підприємства в загальному розумінні являє собою частину вартості додаткового продукту, створеного працею, і є складовою частиною доходу підприємства	Доведено, що прибуток – це додатковий продукт, створений працею	Матюшенко І.Ю. [7]
Прибуток – це перетворена форма додаткового продукту й додаткової вартості, яка виражає відносини між власниками засобів виробництва і найманими працівниками з приводу його створення та привласнення	Особливість полягає в тому, що прибуток виражає суспільні відносини, які приносять позитивний фінансовий результат	Мочерний С.В. [8]
Прибуток – фінансова категорія, яка показує позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці	Розглядається надто широко, що неможливо довести	Меєв В.О.
Прибуток – це частина заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу	Погоджуємося з автором, що підприємство одержує прибуток після того, як втілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набере грошової форми	Поддєрьогін А.М. [9]
Розглядає прибуток як частину виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства	Характеризуючи перевищення надходжень над витратами, прибуток виражає мету підприємницької діяльності і є ключовим показником її результативності (ефективності)	Покропивний С.Ф.

Джерело: складено автором на основі [4, 6, 7, 8, 9]

доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Дане визначення не розкриває повністю зміст поняття “прибуток”. Проблема полягає в тому, що у визначення вноситься порядок розрахунку.

Прибуток, як економічна категорія виступає активним доходом, який представляє собою виражену в грошовій формі, реалізовану і готову до розподілу частку доданої вартості, що створюється в процесі виготовлення товарів і послуг за допомогою трьох факторів виробництва: землі, праці,

капіталу та підприємницьких здібностей. При цьому, коли йдеться про працю як про джерело доданої вартості, доречно буде вести мову не лише про працю найманого робітника, а й про працю підприємця.

З фінансової точки зору прибуток – це збільшення фінансових ресурсів підприємства або його власників (у разі сплати дивідендів) за певний період часу за рахунок виробництва і реалізації товарів і послуг, а також інвестування вільного капіталу в інші підприємства.

В окремих працях прибуток відносять до показників, що характеризують кінцеві результати виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємств. Отже, наш аналіз підтвердив, що серед авторів немає єдності у підходах до розуміння економічної сутності прибутку, що свідчить про його багатогранність.

Прибуток, як економічне явище, представляє собою частину доданої вартості суспільного продукту, що формується в умовах ринкової економіки в процесі фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, з метою фінансового забезпечення простого і розширеного відтворення спожитих ресурсів і задоволення широкого спектру суспільних потреб. Його частка у складі суспільного продукту, зокрема у складі ВВП та доходах суб'єктів господарювання, залежить від економічних умов діяльності, стану економіки, її окремих складових та їх місця у світовому господарстві.

Отже, в ринковій системі господарювання категорія “прибуток” вважається найбільш простою і водночас найбільш складною та посідає одне з центральних місць. Неузгодженість поглядів на поняття “прибуток” призводило до протиріч у його трактуванні. У результаті узагальнення поглядів учених щодо місця та ролі прибутку під останнім необхідно розуміти частину чистого доходу суспільства, позитивний результат фінансово-господарської діяльності та показник її ефективності.

Спиок використаних джерел

1. Олексюк О.І., Дзюбенко Л.М. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній // Фінанси України. – 2006 № 12. – С. 101-111.
2. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз [Електронний ресурс] / Б. Є. Грабовецький – Львів, 2013. Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072013120/ekonomika/ekonomichniy_analiz.
3. Блонська О.І. Вужинська Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства [Электронный ресурс] / http://www.nbuuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/18_1/18_1_Blonska_2.pdf.
4. Данилюк М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / М. Данилюк. – К.: ЦНП, 2004. – 204 с.
5. Блонська В. І. Показники і критерії оцінки якості прибутку підприємства / В. І. Блонська, О. Р. Дмитрах // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.15. – С. 120–125.
6. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривицька // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 138–146.
7. Матюшенко І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. Матюшенко. – К.: ЦНП, 2003.- 320 с.
8. Мочерний С. Економічна теорія: навч. посіб / С. Мочерний – К.: Вища школа, 2002. – 435 с.
9. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підр. / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.
10. Фінансова діяльність підприємств: Підручник. / Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. – К.: Либідь, 2002. – 384 с.